

3/8/2023

גב' רעיה שוקרי
מנכ"לית רשות הטבע והגנים

חה"כ עידית סילמן
השרה להגנת הסביבה

לכבוד
עו"ד גלי בהרב מיארה
היועצת המשפטית לממשלה

ג.נ.

הנדון: פניה דחופה בעניין הכוונה להפעיל "פיילוט" של הפרדה על בסיס מין בכניסה לאתרי רשות הטבע והגנים, בניגוד לדין ותוך פגיעה והדרה של נשים

אנו פונות אליכן בנדון, וקוראות לכן שלעצור את הכוונה להתחיל שוב כבר בשבוע הבא, ב"פיילוט" של הפרדה מגדרית באתרי רשות הטבע והגנים מאחר והדבר מנוגד לדין, כפי שכבר נקבע, ומאחר ומדובר במדרון חלקלק מסוכן שאין לאפשרו. מדינת ישראל התקיימה 75 שנים ללא הפליה מגדרית באוצרות הטבע שלה ואין להתחיל בזה כעת.

1. כעולה מהפרסומים בתקשורת מהימים האחרונים, החליטה כב' השרה להגנת הסביבה לקיים פיילוט של הפרדה על בסיס מין בכניסה לשמורות הטבע עינות צוקים (עין פשחה) שבצפון ים המלח, וגן השלושה (הסחנה) שבעמק בית שאן. בהתאם לפרסומים, הפיילוט יתקיים בימים ובשעות שמעבר לשעות הפעילות "הרגילות", כאשר באותם זמנים הכניסה לאתרים תהיה על בסיס מין - האתרים יהיו פתוחים רק לגברים או רק לנשים, כשהכניסה אליהם לבני או בנות המין השני תהיה אסורה באותה עת. כפי שיפורט מיד, מדובר בפגיעה קשה בזכות לשוויון, ובניגוד מוחלט לעקרונות המשפט הציבורי (החוקתי והמינהלי), והפרטי כאחד.

2. כזכור, פיילוט דומה כבר הוקפא בעבר בעקבות התערבות משרד המשפטים (חו"ד של המשנה ליועמ"ש דאז, עוה"ד דינה זילבר, מיום 20 בדצמבר 2020), ולאחר שנערך דיון בנושא בוועדה לקידום מעמד האישה והשוויון המגדרי, בראשות חה"כ עודד פורר.

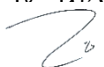
3. וכך, סוכם הנושא בחוות הדעת המשפטית כאמור: "נושא הרחצה הנפרדת באתרי רט"ג כרוך במורכבות, בשים לב לכך שכיום לא קיימת הסמכה בחוק שמאפשרת לרשות הטבע והגנים לבצע הפרדה במרחב הציבורי; בשים לב לכך שנקודת המוצא לדיון היא שהמרחב הציבורי צריך להיות פתוח לכל על בסיס שוויוני, "בלי הבדל דת, גזע ומין" כלשון ההצהרה במגילת העצמאות; ובשים לב לכך שפגיעה בזכויות יסוד, וככלל הגבלת גישה על בסיס מגדרי - הינה פגיעה בשוויון - ודאי אם מתבצעת ע"י רשות שלטונית. מכאן שכל עוד לא נקבע אחרת בחקיקה מפורשת, הפרדה ברחצה באתרי רט"ג אינה אפשרית ונעדרת סמכות, ובהיעדר הסמכה מפורשת בחוק גנים ושמורות, לא די יהיה לעגן הוראות במסגרת כללים (חקיקת משנה)." (סעיף 60 לחוות הדעת).

4. עקרון השוויון הוא עקרון מרכזי בשיטתנו המשפטית, והזכות לשוויון אף הוכרה כנגזרת מחוק יסוד כבוד האדם וחירותו. על כן, כפי שנקבע בחוות הדעת, "נקודת המוצא היא שרשות שלטונית ובכלל זה תאגיד סטטוטורי הכפופים לכללי המשפט הציבורי לא יספקו ככלל שירותים בהפרדה מגדרית, וזאת מתוך התפיסה שבוססה בפסיקת ביהמ"ש העליון כי" נפרד אבל שווה, אינו שווה".

5. אין ולא יכולה להיות מחלוקת ששמורות הטבע והגנים שייכים לכלל הציבור. מדובר בזכות הקניין של כלל הציבור ברכוש ובמרחב הציבורי, בכל עת. זהו עקרון היסוד המנחה, שאמור להיות נר לרגלי רשות הטבע והגנים, שעל פיו היא אמורה לפעול ולכלכל את צעדיה ומעשיה. אין ספק, שהפרדה על בסיס מין בשמורות הטבע והגנים, מהווה פגיעה קשה בזכות לשוויון, ובזכויות אחרות, הנובעות מחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. ככזו, עליה לעמוד בכללי פסקת ההגבלה, וכפי שכבר נקבע, היא אינה עומדת בהם, מאחר ואין הסמכה בחוק לפגיעה בזכות היסוד, ולפיכך, אין לקיים הסדרי הפרדה. זאת, אף בלי להכנס לשאלות אחרות העולות בקשר להפרדה, ובכלל זה לתכליתיות, למידתיות, ולהצדקה לפגיעה חמורה כל-כך בשוויון בין המינים ובקיומו של מרחב ציבורי פתוח לכל.
6. בנוסף לכללי המשפט הציבורי החלים על הרשות כגוף ציבורי, הרי שגם סעיף 3 לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א – 2000 (להלן: "חוק איסור הפליה") חל בעניינינו והוא קובע כי: "מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפלה בהספקת המוצר או השירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן שירות במקום הציבורי, מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית..."
7. למען שלמות התמונה, יצויין כי בסעיף 3(ד)(4) לחוק איסור הפליה נקבע סייג ביחס למסגרות נפרדות לגברים ונשים, ואולם סייג זה אינו רלבנטי כלל לעניינינו, כאשר מדובר בגוף שחלים עליו בראש ובראשונה כללי המשפט הציבורי, ובהיעדר הסמכה לפגוע בזכויות היסוד כאמור, שאלת המידתיות כלל אינה רלבנטית. כפי שנקבע גם בחוות הדעת המשפטית של המשנה ליועמ"ש דאז, "אין בכוחן של נורמות מן המשפט הפרטי לשמש כמקור הסמכה מספק לרט"ג לפעול בניהול אתריה, באופן שיש בו כדי לפגוע בשוויון. חוק איסור הפליה בוודאי אינו מהווה מקור של הסמכה מפורשת לרשות ציבורית לפעול באופן הפוגע בשוויון, וזאת על רקע תכליתיו, רקעו החקיקתי ועוד" (סעיף 34 לחוות הדעת). מכל מקום, חשוב להדגיש כי הסייג הנ"ל מפורש בצמצום בפסיקה (ר' למשל בג"ץ 3865/20 שוקרון נ' המועצה המקומית קרית ארבע (פורסם בנבו 7/10/2020), כפי שנקבע בפסיקת בית המשפט העליון, יצירת הסדרי הפרדה כפויים בין גברים לנשים בהספקת מוצר או שירות, היא אפליה אסורה (ר' למשל בג"ץ 746/07 נעמי רגן נ' משרד התחבורה).
8. רשות הטבע והגנים הינה רשות מנהלית, וככזו, היא מוסמכת לעשות רק מה שהחוק מתיר לה לעשות, ואינה מוסמכת לעשות מה שהחוק לא התיר לה לעשות. קביעת מועדים - שעות ו/או ימים - בהם תותר הכניסה לפי מין, לאתרים השונים, איננה בין הסמכויות המוקנות לרשות הטבע והגנים בהתאם לחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, תשנ"ח-1998, הקובע את תפקידיה וסמכויותיה, ולפיכך קביעה כאמור מהווה חריגה מסמכות, ומנוגדת גם לכללי המשפט המינהלי.
9. נזכיר בנוסף גם את המלצות הצוות המשרדי לבחינת תופעת הדרת הנשים במרחב הציבורי מיום 7 במרץ 2013 אשר קיבלו תוקף של החלטת ממשלה ביום 30 במרץ 2014 (החלטה מס' 1526), ואשר קובעות כי אין לייצר או לאפשר הסדרי הפרדה בין גברים לנשים.
10. מכל האמור לעיל עולה כי הפרדה בין גברים לנשים במרחב הציבורי מהווה הפליה אסורה ומנוגדת לדין. הפרדה כזו מנוגדת הן לכללי המשפט החוקתי, הן לכללי המשפט המנהלי והן לכללי המשפט הפרטי.
11. למותר לציין כי הגבלת הכניסה לאתרי רשות הטבע והגנים, משמעה מטבע הדברים גם הגבלת הכניסה והמעבר של מטיילים באותן שמורות בשעות ההגבלה, ובכך יש גם משום הגבלת חופש התנועה. אין מחלוקת כי המרחב הציבורי צריך להיות פתוח לכל על בסיס שוויוני והגבלת גישה על בסיס מגדרי מהווה אף היא פגיעה בשוויון, ודאי אם היא מתבצעת על ידי רשות שלטונית.

12. כאמור משאבי הטבע הם נחלת כלל הציבור בישראל, הם חלק מהמרחב הציבורי וככאלה עליהם להיות שוויוניים ופתוחים לכל, בכל עת, ולאפשר גישה מלאה אליהם, ללא הבחנה על בסיס מין (כמו גם על בסיס מאפיינים אחרים לא רלבנטיים), בו זמנית. בהתאם, כפי שקבעה המשנה ליועמ"ש דאז, רשות הטבע והגנים אינה מוסמכת לפגוע בזכותו של כל אדם, ללא קשר למגדר אליו הוא משתייך ליהנות מאוצרות הטבע בהן התברכה ארצנו.
13. נציין כי יצוין כי נעמת ושדולת הנשים כבר פנו בעבר, כשעלתה כוונה דומה לאפשר "פיילוט" של הפרדה מגדרית ברט"ג ותגובת משרד המשפטים היתה כי אכן מדובר במהלך שאינו חוקי וחסר הסמכה בדין.
14. יוצא איפוא כי הפרדה מגדרית מהסוג המוצע, אינה חוקית בישראל, היא מפלה בעיקר נשים, ומהווה מדרון חלקלק לכפייה של אפלייה במרחב הציבורי כולו, ולמעשה השתלטות זוחלת של הדרת נשים במרחב הציבורי. למעלה מכך, חשוב לציין שהגם שמדובר כעת, לכאורה, במספר שעות מוגבל בהם אסור יהיה לנשים (ו/או לגברים) לשהות במרחב הציבורי, אך בשל מינס, הרי שבאותן השעות, מדובר בפגיעה קשה בזכות לשוויון. אין דבר כזה "קצת אפלייה", אפלייה היא אסורה בכל מצב. מדינת ישראל התקיימה 75 שנה ללא הפרדה על בסיס מגדרי בשמורות הטבע והגנים, ומוטב לה שלא להתחיל לייצר מרחבים נפרדים על בסיס מין, מקום שזה אינו רלבנטי כלל, גם לא באופן חלקי.
15. לאור כל האמור, אנו קוראות לכן לעצור את הכוונה לקיים את הפיילוט המפלה הזה, שהרי קיומו מהווה פגיעה חמורה בעקרון השוויון, איסור ההפליה וחופש התנועה, בניגוד מוחלט לדין ולחובות החלות על רשות הטבע והגנים מכוח הדין, על כל המשתמע מכך.
16. נוכח דחיפות הענין וחשיבותו, ועל מנת שנוכל לכלכל את צעדינו בהתאם, נודה על התייחסותכם באופן מיידי.
17. אין באמור כדי למצות את מלוא טענותינו בעניין. פנייה זו היא גם לשם מיצוי הליכים.

בכבוד רב

גלי זיוור עו"ד

 שדולת הנשים בישראל

גלי עציון, עו"ד

 נעמת תנועת הנשים של ישראל

העתקים:

ד"ר גיל לימון, עו"ד - המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מינהלי)
 עו"ד ענת אסיף, ראש אשכול עבודת הממשלה
 עו"ד דפנה גוטליב, המחלקה למשפט ציבורי-מינהלי